

*Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 3.*

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.77>

УДК 657

Л. В. Коваль,

к. е. н, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,

Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3637-850X>

О. С. Гончарук,

магістрант факультету обліку, фінансів та аудиту,

Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-6092-9725>

ДОКУМЕНТУВАННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

L. Koval,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxing, Vinnytsia National Agrarian University

O. Honcharuk,

Master's student of the Faculty of Accounting, Finance and Audit, Vinnytsia National Agrarian University

DOCUMENTATION IN THE ACCOUNTING OF AGRARIAN ENTERPRISES: STATUS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

У статті досліджено актуальні питання та виклики, які стоять перед бухгалтерським обліком на сільськогосподарських підприємствах в

Україні у контексті стрімкого розвитку технологій та змін у діловому середовищі. Аналізується роль та значення документації в облікових процесах, з особливим акцентом на важливість точної та ретельної документації у сфері агробізнесу. У викладеному матеріалі аналізуються виклики, з якими стикаються аграрні підприємства при документуванні облікових процесів, включаючи трудомісткість ручного введення даних та ризик людських помилок, що можуть призвести до серйозних фінансових наслідків. Особлива увага приділяється аналізу поточного стану використання нефінансової звітності серед аграрних компаній України та їх підходам до відповідальності перед суспільством. Розглядаються перспективи розвитку документування в бухгалтерському обліку, зокрема через впровадження електронного документообігу, автоматизації облікових процесів та вдосконалення нормативного регулювання.

The article examines the current issues and challenges facing accounting at agricultural enterprises in Ukraine in the context of rapid technological development and changes in the business environment. The role and importance of documentation in accounting processes is analyzed, with a special emphasis on the importance of accurate and thorough documentation in the field of agribusiness. It has been established that at the present stage, the cornerstone of the accounting needs of agricultural enterprises is documentation on paper media. These documents range from invoices, receipts, sales orders to purchase orders. These are not just records on paper, they serve as irrefutable material evidence of economic transactions. They play a key role in the accurate management and verification of the financial statements of these enterprises.

The presented material analyzes the challenges faced by agricultural enterprises in documenting accounting processes, including the laboriousness of manual data entry and the risk of human errors, which can lead to serious financial consequences. Special attention is paid to the analysis of the current state of use of non-financial reporting among agricultural companies of Ukraine and

their approaches to responsibility to society. Prospects for the development of documentation in accounting are considered, in particular through the introduction of electronic document flow, automation of accounting processes and improvement of regulatory regulation.

In particular, it was established that the analysis of these areas indicates the key advantages to be achieved, including: the introduction of electronic document circulation aims to reduce the labor intensity of processes, increase the reliability and efficiency of accounting data. This will contribute to faster and more efficient access to information, lower costs for paper and document storage, as well as increasing the environmental friendliness of accounting practice; automation of accounting processes involves reducing the risk of errors and increasing accounting efficiency. Through the use of accounting software, automatic data entry, processing and analysis is possible, which reduces the need for manual work and reduces the likelihood of human errors; improvement of regulatory regulation aims to simplify documentation processes and eliminate duplication in accounting. Updating the legislation can help in solving the existing problems of inconsistencies between different normative acts and promote the implementation of modern documentation practices, taking into account the needs of the agricultural sector.

Ключові слова: *автоматизація обліку, аграрні підприємства, бухгалтерський облік, документування, електронний документообіг, облікова політика, організація документообігу, первинні документи.*

Keywords: *accounting automation, agricultural enterprises, accounting, documentation, electronic document flow, accounting policy, document flow organization, primary documents.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальність теми документування в бухгалтерському обліку аграрних підприємств обумовлена

кількома важливими факторами, що мають вирішальне значення для розвитку аграрного сектору України та його адаптації до сучасних економічних умов. По-перше, аграрний сектор відіграє ключову роль у економіці країни, будучи одним з основних джерел експортного доходу та забезпечення продовольчої безпеки. Така важливість вимагає від аграрних підприємств високої ефективності управління, точного обліку та прозорості у фінансовій звітності. По-друге, світові тенденції розвитку аграрного сектору демонструють зростаючу потребу в цифровізації та автоматизації бухгалтерського обліку. Це стосується не тільки обліку фінансових операцій, але й управління ресурсами, логістикою, контролем якості продукції та іншими аспектами діяльності. Сучасні технології, такі як блокчейн, штучний інтелект, великі дані, пропонують нові можливості для підвищення прозорості, зниження ризику помилок та фінансових втрат, а також для оптимізації виробничих процесів. По-третє, зміни у законодавстві та нормативних вимогах до ведення бухгалтерського обліку та звітності змушують аграрні підприємства адаптуватися до нових правил гри. Зростаючі вимоги до деталізації та якості звітної інформації, необхідність врахування екологічних, соціальних аспектів діяльності, а також посилення контролю з боку державних та міжнародних регуляторних органів підкреслюють значення ефективної системи документування. Нарешті, впровадження передових практик документування в бухгалтерському обліку дозволить аграрним підприємствам не тільки виконувати вимоги законодавства, але й покращити внутрішні процеси управління, підвищити довіру інвесторів та партнерів, а також забезпечити сталий розвиток у довгостроковій перспективі. Таким чином, актуальність дослідження документування в бухгалтерському обліку аграрних підприємств визначається не тільки поточними потребами галузі, але й стратегічними перспективами її розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика документування в бухгалтерському обліку аграрних підприємств знайшла своє відображення в

наукових роботах таких видатних дослідників у сфері бухгалтерського обліку, як В.М. Жук, М.Я. Дем'яненко, П.Т. Саблук, В.Б. Моссаковський, В.В. Сопко, П.Я. Хомин, П.М. Гарасим, Л.К. Сук, Т.А. Бутинець, Н.М. Ткаченко, Н.Л. Жук, М.Ф. Огійчук, П.П. Німчинов [1]. Ці дослідження зокрема включали розробку Концепції документування господарських операцій, ініційовану професором В.М. Жуком, яка мала на меті створення та впровадження ефективної системи документування господарської діяльності, адаптованої до різних форм ведення сільськогосподарського господарства та умов цифровізації [2]. Однак, з огляду на зростаючу усвідомленість бухгалтерами значення облікової інформації для забезпечення довіри та ефективного управління в соціально-економічному контексті, постає потреба в подальшому удосконаленні документальної бази обліку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є здійснення аналізу стану та визначення перспектив розвитку документування в бухгалтерському обліку аграрних підприємств України з метою вдосконалення облікових процесів, підвищення ефективності та прозорості фінансової звітності в контексті адаптації до сучасних економічних умов.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному діловому світі, що характеризується постійним розвитком і змінами, роль документації в облікових процесах підприємств вийшла на перший план. Ця важлива роль є ще більш помітною у сфері сільськогосподарських підприємств, де бізнес-операції включають безліч транзакцій, що охоплюють як фізичні, так і фінансові аспекти. Важливість ретельної та точної документації на цих сільськогосподарських підприємствах є першорядною, оскільки вона є основою всього облікового процесу. Учасники аграрного сектору значно відрізняються як за видами діяльності, так і за масштабами — від маленьких фермерських господарств з декількома гектарами землі до великих агроіндустріальних холдингів, що керують сотнями тисяч гектарів [5]. Внесок найбільших гравців у секторі не можна недооцінювати через їхній вплив на національну економіку, місцеве господарство та довкілля. Сучасні

умови вимагають від аграрного сектору адаптації та інтенсифікації виробництва, що призводить до зміни впливу на земельні ресурси, клімат, безпеку та здоров'я населення. В цьому контексті з'являється відповідальність компаній перед суспільством за їхні дії, що стосуються широкого кола зацікавлених сторін.

Аналіз 20 найбільших аграрних компаній України показав, що підходи документування різняться. Використання стандартизованих методів, таких як стандарти GRI, було виявлено лише у 20% компаній, які подають звіти Global Compact та GRI за останні три роки, показуючи лідерство у сталому розвитку. Інші 30% компаній публікують окремі звіти про корпоративну соціальну відповідальність, тоді як найпопулярнішим методом є розміщення інформації на сайті, що робить 20% компаній. Водночас, 30% компаній або не надають жодної інформації на сайті, або взагалі не мають власного веб-сайту (Табл. 1).

Таблиця 1. Рівень впровадження стандартів GRI в аграрному секторі України

Категорія	Відсоток компаній	Опис
Використання стандартів GRI	20%	Компанії, які застосовують стандартизовані методи звітності за стандартами GRI та подають звіти Global Compact та GRI, демонструючи лідерство у сталому розвитку.
Публікація звітів про корпоративну соціальну відповідальність	30%	Компанії, які публікують окремі звіти про свою корпоративну соціальну відповідальність.
Розміщення інформації на сайті	20%	Компанії, які вибрали розміщення інформації про свою діяльність та вплив на суспільство та довкілля на власних веб-сайтах.
Відсутність інформації на сайті або відсутність веб-сайту	30%	Компанії, які або не надають жодної інформації на своєму сайті про нефінансову звітність, або взагалі не мають власного веб-сайту.

Джерело: сформовано на основі [3]

Порівняно з міжнародною практикою, лише мала частина аграрних компаній в Україні дотримується стандартів GRI у своїй нефінансовій звітності, що підкреслює потребу в подальшому розвитку та адаптації до світових норм у цій сфері.

На сучасному етапі наріжним каменем облікових потреб сільськогосподарських підприємств є документація на паперових носіях. Ці документи охоплюють широкий спектр – від рахунків-фактур, квитанцій, замовлень на продаж до замовлень на закупівлю. Це не просто записи на папері, вони слугують неспростовними матеріальними доказами господарських операцій. Вони відіграють ключову роль у точному веденні та перевірці фінансової звітності цих підприємств.

Однак, покладання на цей традиційний метод документування має свої обмеження та проблеми. Однією з найважливіших проблем є трудомісткий характер процесу, який часто передбачає ручне введення даних. Це не лише сповільнює загальний процес обліку, але й відкриває простір для людських помилок, які можуть мати серйозні наслідки. Такі помилки, як пропущені десяткові знаки або неправильні записи, можуть призвести до суттєвих розбіжностей у фінансовій звітності, що потенційно може спричинити значні фінансові втрати або навіть юридичні проблеми, які можуть поставити під загрозу стабільність підприємства. Крім того, використання паперової документації може призвести до недостатньої прозорості. Процес відстеження та перевірки автентичності документів часто становить значну проблему. Документи можуть бути загублені, пошкоджені або втрачені, що призводить до серйозних прогалин у бухгалтерських записах, тим самим ставлячи під загрозу цілісність всього облікового процесу.

У відповідь на ці виклики технології змінили правила гри, спричинивши зміну парадигми в підходах сільськогосподарських підприємств до документації в бухгалтерському обліку. З появою технологій відбувся значний зсув у бік цифрової документації. Все більше сільськогосподарських підприємств зараз приймають ідею впровадження

комп'ютеризованих систем бухгалтерського обліку, які полегшують електронне документування. Ці системи значно скорочують час, що витрачається на ручне введення даних, і підвищують точність даних, що реєструються, тим самим роблячи процес більш ефективним і надійним.

Переваги цифрової документації виходять далеко за межі простої економії часу. Вони також забезпечують централізовану систему зберігання, що експоненціально полегшує пошук і перевірку документів у будь-який момент часу. Це не лише значно підвищує ефективність облікового процесу, але й додає йому надійності та цілісності. Крім того, використання новітніх технологій, таких як блокчейн, може значно підвищити прозорість і безпеку документів. Технологія блокчейн дозволяє створити децентралізований і незмінний реєстр транзакцій, що робить практично неможливим зміну або підробку документів, тим самим значно підвищуючи достовірність записів.

Дивлячись у майбутнє, перспективи документування в сільськогосподарському обліку здаються надзвичайно багатообіцяючими завдяки безперервному розвитку технологій. Штучний інтелект (ШІ) і машинне навчання (МН) - це технології, що швидко розвиваються і вже встигли завоювати популярність у багатьох галузях. Інтеграція цих технологій у сферу бухгалтерського обліку в сільському господарстві має потенціал докорінно змінити процес документування. Ці технології можуть автоматизувати збір і обробку даних, значно зменшуючи потребу в ручному втручанні і тим самим мінімізуючи можливість людської помилки, яка є основною причиною багатьох розбіжностей у записах [6, с. 134-135].

Поряд зі штучним інтелектом і машинним навчанням, використання хмарних систем обліку може забезпечити більш гнучке і масштабоване рішення для зберігання і пошуку документів. Хмарні системи забезпечують легкий доступ до документів з будь-якого місця і пропонують надійні заходи безпеки для захисту конфіденційної фінансової інформації. Ці технологічні досягнення надають сільськогосподарським підприємствам величезну можливість значно вдосконалити процес документообігу та підвищити

ефективність бухгалтерських операцій, тим самим роблячи їх більш гнучкими та здатними реагувати на мінливу динаміку бізнесу [7, с. 13].

Бухгалтерський облік на аграрних підприємствах України має свої особливості, пов'язані з сезонністю виробництва, специфікою сільськогосподарської діяльності та нормативним регулюванням. Документування господарських операцій є невід'ємною частиною бухгалтерського обліку і відіграє важливу роль у забезпеченні достовірності та законності облікових даних.

Таблиця 2 надає детальний огляд стану документації в бухгалтерському обліку на аграрних підприємствах України, висвітлюючи ключові аспекти, що формують цей процес. Вона охоплює нормативне регулювання, яке є основою для ведення бухгалтерського обліку, використання первинних документів, що лежать в основі облікових записів, методи обробки облікових даних та правила зберігання документації. Такий аналіз дозволяє зрозуміти, як сільськогосподарські підприємства адаптуються до вимог законодавства, в той же час враховуючи власні потреби у веденні бухгалтерського обліку, що є критичним для забезпечення точності фінансової звітності та дотримання вимог контролюючих органів.

Таблиця 2. Стан документування в бухгалтерському обліку аграрних підприємств України

Показник	Характеристика
Нормативне регулювання	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність", Податковий кодекс України, НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до бухгалтерського обліку", ДСТУ 4163:2020 - стандарт, який встановлює вимоги до оформлення документів, в тому числі й бухгалтерських, усіх типів і напрямків діяльності та інші нормативно-правові акти.
Первинні документи	Використовуються типові та самостійно розроблені форми первинних документів, включаючи спеціалізовані форми для відображення різноманітних аспектів аграрної діяльності.
Обробка облікових даних	Практикується як ручний, так і автоматизований облік. В автоматизованому обліку застосовуються комп'ютерні програми та облікові системи, що спрощують обробку даних та підвищують точність облікових записів.
Зберігання документів	Документи зберігаються відповідно до вимог законодавства: деякі категорії документів зберігаються 3 роки, інші – до 10 років, забезпечуючи можливість перевірки та аудиту облікових записів.

Джерело: розроблено автором

У таблиці 2 відображається комплексний погляд на документаційні процедури, що застосовуються в бухгалтерському обліку аграрних підприємств України, включаючи їх нормативне регулювання, використання первинних документів, методи обробки даних та засади зберігання документів. Ця інформація підкреслює важливість адаптації до законодавчих вимог і водночас відображає потребу в гнучкості облікових систем для забезпечення ефективності та точності обліку на сільськогосподарських підприємствах.

Аналіз переваг та недоліків, пов'язаних з документуванням у бухгалтерському обліку на аграрних підприємствах України представлений у таблиці 3. Цей аналіз дозволяє глибше зрозуміти баланс між необхідністю забезпечення достовірності та законності облікових записів та викликами, пов'язаними з комплексністю процесів та потребою в їх постійному оновленні.

Таблиця 3. Переваги та недоліки документування в бухгалтерському обліку аграрних підприємств України

Переваги	Недоліки
Достовірність облікових даних	Складність та трудомісткість
Законність	Можливість помилок
Контроль за господарською діяльністю	Необхідність постійного оновлення нормативної бази

Джерело: розроблено автором

Таблиця 4 висвітлює ключові напрямки розвитку документаційної практики в бухгалтерському обліку аграрних підприємств України та очікувані результати від їх впровадження, аналіз наголошує на потенційних перевагах цифровізації та автоматизації облікових процесів, а також на значенні вдосконалення нормативного регулювання для підвищення ефективності та надійності бухгалтерського обліку в агросекторі.

Таблиця 4. Перспективи розвитку документування в бухгалтерському обліку аграрних підприємств України

Напрямок розвитку	Очікувані результати
Впровадження електронного документообігу	Зменшення трудомісткості, підвищення достовірності та оперативності облікових даних
Автоматизація облікових процесів	Зменшення ризику помилок, підвищення ефективності обліку
Вдосконалення нормативного регулювання	Спрощення документування, усунення дублювання в обліку

Джерело: розроблено автором

Перспективи розвитку документування в бухгалтерському обліку аграрних підприємств України, засновані на трьох основних напрямках: впровадження електронного документообігу, автоматизація облікових процесів та вдосконалення нормативного регулювання. Аналіз цих напрямків вказує на ключові переваги, що мають бути досягнуті, включаючи:

1. Впровадження електронного документообігу має на меті зменшення трудомісткості процесів, підвищення достовірності та оперативності облікових даних. Це сприятиме більш швидкому та ефективному доступу до інформації, зниженню витрат на папір та зберігання документів, а також підвищенню екологічності бухгалтерської практики.

2. Автоматизація облікових процесів передбачає зменшення ризику помилок та підвищення ефективності обліку. Через використання облікового програмного забезпечення можливе автоматичне введення даних, їх обробка та аналіз, що зменшує потребу в ручній роботі та знижує ймовірність людських помилок.

3. Вдосконалення нормативного регулювання має на меті спрощення процесів документування та усунення дублювання в обліку. Оновлення законодавства може допомогти у вирішенні існуючих проблем невідповідностей між різними нормативними актами та сприяти впровадженню сучасних практик документування, враховуючи потреби аграрного сектору [8 с. 66-67].

Загалом, варто зауважити важливість технологічного прогресу та

законодавчих ініціатив для розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі. Впровадження зазначених напрямків розвитку може значно вдосконалити процеси документування, зробити їх більш ефективними, точними та прозорими, що в кінцевому підсумку сприятиме кращому управлінню аграрними підприємствами та підвищенню їх конкурентоспроможності [9, с. 19-24].

Таким чином, хоча традиційний метод документування продовжує займати своє місце в бухгалтерському обліку сільськогосподарських підприємств, спостерігається очевидний і зростаючий зсув у бік використання цифрового документування. Сучасні технологічні досягнення не тільки забезпечують більш ефективне і точне рішення, але й прокладають шлях для майбутніх удосконалень та інн

овацій. З потенційною інтеграцією штучного інтелекту, машинного навчання та хмарних систем на горизонті, майбутнє документації в сільськогосподарському обліку здається неймовірно яскравим, обіцяючи нову еру ефективності та точності .

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Аналіз показав, що традиційні методи документування вже не відповідають динамічному ритму розвитку аграрного сектору, потребуючи значних вдосконалень у напрямку автоматизації та цифровізації облікових процесів. Це не тільки спростить бухгалтерський облік та зменшить ризик помилок, але й підвищить ефективність та прозорість управління аграрними підприємствами. Шлях до цифровізації вимагає не лише впровадження новітніх технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання та хмарні рішення, але й змін у нормативному регулюванні та обліковій практиці, щоб забезпечити гнучкість та відповідність до сучасних бізнес-вимог. Розвиток документування в бухгалтерському обліку на аграрних підприємствах України має величезний потенціал і може сприяти не тільки підвищенню конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях, але й сталому розвитку сектору в цілому. Таким чином, майбутнє бухгалтерського обліку в аграрному секторі

України виглядає обнадійливо з огляду на поточні тенденції цифровізації та автоматизації. Важливо, щоб всі зацікавлені сторони - уряд, навчальні заклади, аграрні підприємства та професійні асоціації - співпрацювали над створенням сприятливого середовища для інновацій та впровадження ефективних рішень, які відповідають сучасним викликам та потребам галузі.

Література

1. Журавльова Т. В. Сучасний стан організації обліково-інформаційного забезпечення управління в сільськогосподарських підприємствах. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2020. № 3. С. 94–98.
2. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: монографія. К.: ННЦ «ІАЕ», 2009, 648 с.
3. Нефінансова звітність та сталий розвиток аграрного сектору в Україні, 2023. URL: <https://agroportal.ua/blogs/nefinansovaya-otchetnost-i-ustoichivoe-razvitie-agrarnogo-sektora-v-ukraine>
4. Нефінансова звітність та сталий розвиток аграрного сектору в Україні, 2020. URL: <https://bakertilly.ua/нефінансова-звітність-та-сталий-розв/>
5. Удова Л. О., Гаєвий А. Г. Розділ 1.9. Малий бізнес в аграрному секторі економіки України: проблеми та перспективи розвитку в умовах війни. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*. 2022. С. 122–133. DOI: <https://doi.org/10.54929/monograph-02-2022-01-09>.
6. Костишин Н.С. Бухгалтерський облік 2030Е – цифровий облік розвиненої країни. *Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Стан і перспективи обліково-інформаційної системи в Україні»*. Том 1, Тернопіль, 22 травня 2020 року. С. 134-135.
7. Беляєва Л.А. Сучасні аспекти впровадження системи електронного документообігу. *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції*. Одеса, 2020. С. 13

8. Павлюковець М.П. Концепція побудови сучасної системи обліку на сільськогосподарському підприємстві в умовах Інтернет-технологій. *Облік і фінанси*. 2014. С. 66-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2014_2_10.

9. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. К. : КНЕУ, 2006. 526 с.

References

1. Zhuravl'ova, T.V. (2020), “The current state of the organization of accounting and information management support in agricultural enterprises”, *Zbirnyk naukovykh prats' Tavrijs'koho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky)*, vol. 3, pp. 94–98.

2. Zhuk, V.M. (2009), *Kontsepsiia rozvytku bukhhalters'koho obliku v ahrarnomu sektori ekonomiky* [The Development Concept of Accounting in the Agricultural Sector of the Economy], NNTs «IAE», Kyiv, Ukraine.

3. Agroportal (2023), “Non-financial Reporting and Sustainable Development of the Agricultural Sector in Ukraine”, available at: <https://agroportal.ua/blogs/nefinansovaya-otchetnost-i-ustoichivoe-razvitie-agrarnogo-sektora-v-ukraine> (Accessed 15 February 2024).

4. Agroportal (2020), “Non-financial Reporting and Sustainable Development of the Agricultural Sector in Ukraine”, available at: <https://bakertilly.ua/non-financial-reporting-and-sustainable-development/> (Accessed 15 February 2024).

5. Udova, L.O., Haievyu, A.G. (2022), *Rozdil 1.9. Malyy biznes v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy: problemy ta perspektyvy rozvytku v umovakh vijny* [Chapter 1.9. Small Business in the Agricultural Sector of Ukraine's Economy: Problems and Prospects for Development in Wartime], *Naukovo-osvitnij innovatsijnyj tsentr suspil'nykh transformatsij*, Kyiv, Ukraine.

6. Kostyshyn, N.S. (2020), “Accounting 2030E – Digital Accounting of a Developed Country”, *Materialy VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi*

konferentsii “Stan i perspektyvy oblikovo-informatsijnoi systemy v Ukraini”, [Materials of the VI International Scientific-Practical Conference “The State and Prospects of the Accounting and Information System in Ukraine”], Ternopil, Ukraine , pp. 134-135.

7. Bieliaieva, L.A. (2020), “Modern Aspects of Implementing an Electronic Document Management System”, *Perspektyvy rozvytku obliku, kontroliu ta analizu v konteksti ievrointehratsii* [Prospects for the Development of Accounting, Control, and Analysis in the Context of European Integration], Materialy VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Materials of the VIII International Scientific-Practical Conference], Odessa, Ukraine, pp. 13.

8. Pavlyukovets, M.P. (2014), “The Concept of Building a Modern Accounting System at an Agricultural Enterprise in the Context of Internet Technologies”, *Oblik i finansy*, pp. 66-70. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2014_2_10 (Accessed 15 February 2024).

9. Sopko, V.V. (2006), *Bukhhalters'kyj oblik v upravlinni pidpriumstvom* [Accounting in Enterprise Management], KNEU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2024 р.